

Η Κοινωνία του 21ου αιώνα Προς έναν πολιτισμό με Ανθρώπινο Πρόσωπο

Τριήμερο Συμπόσιο με θέμα "Η κοινωνία του 21ου αιώνα. Προς έναν Πολιτισμό με Ανθρώπινο Πρόσωπο", πραγματοποίησε η Πανελλήνια Ιστορική και Φιλοσοφική Εταιρεία, από 7-9 Ιουνίου στην αίθουσα τελετών του ΕΜΠ. Το Συμπόσιο υπήρξε η συνέχεια των δύο επιτυχημένων Συμποσίων που προηγήθηκαν στον ίδιο χώρο τον Οκτώβρη 1995 και τον Ιανουάριο 1996, από τα οποία βγήκαν κάποια συμπεράσματα που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν θετικά (έχουν εκδοθεί τα πρακτικά και των τριών Συμποσίων).

Το Συμπόσιο που παρουσίασε η κα *Ευγενία Κουτσουλιέρη*, περιελάμβανε τις ενότητες: *Επιστήμη - Θρησκεία και Παιδεία - Πολιτισμός*.

Στην πρώτη ενότητα έλαβαν μέρος με εισηγήσεις τους: Ο δικηγόρος κ. *Νίκος Γασπαράκης*, (θέμα: *Δίκαιο και Θρησκεία*), η κα *Καίτη Γεωργακοπούλου-Witt* μέλος Κίνησης Ελλήνων Πολιτών (θέμα: *Θρησκεία και Φυσικές Επιστήμες: Πατριάρχης Χρυσάνθος Νοταράς: ο εισηγητής του συστήματος του Κοπέρνικου στην Ανατολή*), ο κ. *Δημοσθένης Κατσάρκας*, Δρ. Ιατρός, καθηγητής Νοσολογίας ΤΕΙ Θεσ/κης, μέλος της Ακαδημίας Επιστημών της Ν. Υόρκης (θέμα: *Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης στον τόπο μας σήμερα*) ο κ. *Μάριος Μαμανάς*, θεολόγος - ερευνητής (θέμα: *Ο διαγμός του Πολιτισμού από τη θρησκευτική εξουσία*) και ο κ. *Νίκος Τζαβάρας*, καθηγητής Ψυχιατρικής, διευθυντής Πανεπιστημιακής Κλινικής Θεο/κης (θέμα: *Ξένοι και Προκαταλήψεις*).

Στη δεύτερη ενότητα μετείχαν με εισηγήσεις τους οι κ.κ.: *Γιάννης Τζανετάκος* δημοσιογράφος (θέμα: *Ο πολιτισμός των Μέσων Ενημέρωσης στο μεταίχμιο 20ου και 21ου αιώνα*), *Δημήτρης Αγγελόπουλος* δημοσιογράφος, διευθυντής της Εφημ. "ΑΥΓΗ" (θέμα: *Μ.Μ.Ε. & Κοινωνία. Μια νέα πραγματικότητα*), *Περικλής Βασιλόπουλος* χειρουργός, καθηγητής Παν/μίου Αθηνών (θέμα: *Μερικές σκέψεις γύρω από τη σχέση της Ηθικής με την Πολιτική*), *Παναγιώτης Δημητράς* διδάκτωρ Οικονομικών και

Ο κ. Ν. Κουμούτσος, Προϊστάμενος Γραμματείας ΕΜΠ.

Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Harvard, εκπρόσωπος του Ελληνικού Παρατηρητίου των Συμφωνιών του Helsinki και της Ελληνικής Ομάδας για τα Δικαιώματα των Μειοψηφιών (θέμα: *Η πρόκληση της πολυπολιτισμικότητας στην Ελλάδα του σήμερα και του αύριο*), *Κώστας Νικολάου*, τ. διευθυντής της "Ντώτσε Βέλλε", τ. Βουλευτής και Αντιπρόεδρος Ευρωπαϊκής, υπεύθυνος Διεθνών Σχέσεων της ΠΟΑΑ (θέμα: *Νύξεις γύρω από το χρονίζον γλωσσικό μας πρόβλημα*), *Αλέξης Σαββίδης*, ισορικός - ερευνητής Ε.Ι.Ε. (θέμα: *Ελληνικές Μεσαιωνολογικές σπουδές και Ισλαμική Ιστορία*), *Ιωάννης Στεργιάδης*, καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου (θέμα: *Η σχέση μεταξύ θρησκευτικού φαντασμαλισμού και δικαϊκής εμπειρίας, ως έκφραση του προβλήματος της σχέσης μεταξύ Ηθικής και Δικαίου*), *Δημήτρης Τσιροπινάς*, Σύμβουλος Επικρατείας ε.τ. (θέμα: *Η παιδεία υπό το πρίσμα του κοινωνικού ανθρωπισμού*), *Βασίλης Γολεμιάτης*, καθηγητής Πανεπιστημίου, Διευθυντής στην Α' Προπαιδευτική Χειρουργική Κλινική, Πρόεδρος ΚΕΣΥ (θέμα: *Ο Πολιτισμός και τα όρια της Ιατρικής*), *Νίκος Καρατσουβράκης* Δρ. Ιατρός (θέμα: *Κίνδυνοι και Παρενέργειες από τις μεταγγίσεις αίματος*), *Ιωάννα Μαρή*, Σύμβουλος

Επικρατείας (θέμα: *Ο ρόλος της γυναίκας στο τέλος του 20ού αιώνα*), *Ιμπραήμ Ουσούνγλου*, ψυχίατρος (θέμα: *Για μια πιο ανθρώπινη ψυχιατρική*), *Αχιλλέας Πιστοφίδης*, Ειδικός χειρουργός, μέλος της Γερμανικής Ογκολογικής Εταιρείας (θέμα: *Ενδολακτικές προς τη μετάγγιση αίματος θεραπευτικές μέθοδοι*), *Μαίρη Χατζή*, δικηγόρος, μέλος του Συνδέσμου Ελληνίδων Επιστημόνων και του Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας (θέμα: *Κοινωνική βία*), *Νικόλαος Κουμούτσος*, Ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ, Προϊστάμενος Γραμματείας ΕΜΠ (θέμα: *Το σύγχρονο Πανεπιστήμιο και η ανάγκη για ποιοτική του αναβάθμιση*), *Σπύρος Διάμεσης* (Σύμβουλος Παιδαγωγικού Ινστιτούτου) (θέμα: *Παιδεία - Πολιτισμός και Τεχνολογισμός στον 21ο αιώνα*), *Νικήτας Λιοναράκης*, Νομικός - Περιφερειολόγος και Δημοσιογράφος (θέμα: *Συμμετέχοντας ως εμπειρογνώμων στην Ελιτροπή για την Αποκέντρωση της Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας*), *Απόστολος Παπαϊωάννου*, καθηγητής Πανεπιστημίου Ιωαννίνων (θέμα: *Δημοκρατικός Προγραμματισμός και Παιδεία: Από τη λαϊκή συμμετοχή στην εξάλειψη των ανισοτήτων στην εκπαίδευση*), *Θανάσης Τσιρογιάννης*, Πρόεδρος της ΕΛΜΕ,

μέλος της Συντακτικής Επιτροπής των "Αντιεφοδίων της Εκπαίδευσης) (Θέμα: *Εκπαιδευτική πραγματικότητα: από την ερμηνεία στην αλλαγή*), Νίκος Αναγνωστόπουλος, σκηνοθέτης (Θέμα: *Τα Μ.Μ.Ε. στην Παιδεία και τον Πολιτισμό*), Διονύσης Κλαδάς διδ. Παν/μίου Πατρών, τ. καθηγητής Σχολής Ικάρων (Θέμα: *Το πρόβλημα της ελεύθερης σκέψης στην Παιδεία*), Ιωάννα Μουτσπούλου-Ζήση δικηγόρος (Θέμα: *Η κρίση του Πολιτισμού στον 21ο αιώνα*).

Συμμετείχαν επίσης εκτάκτως με εισήγηση, η φιλόλογος *Στέλλα Παπουτσή* η οποία παρουσίασε ένα εξαιρετικό πρόγραμμα για την εκπαίδευση, με θέμα το *ρατσισμό* και ο κ. *Θανάσης Θεοδώρου*, δικηγόρος, διδ. Φιλοσοφίας του Παν/μίου Σοφρώνης (Θέμα: *Ο Πολιτικός ορθολογισμός, το βασίλειο της ποσότητας και ο αστάθμητος παράγων*).

Τις συζητήσεις συντόνισαν οι κ.κ. *Νικόλαος Κοιμυότσος*, *Δημήτρης Τοιροπινάς*, *Γιάννης Τζανετάκος*, *Νικόλαος Γασταράκης* και *Θανάσης Θεοδώρου*.

Στο μουσικό πρόγραμμα μετείχαν οι καθαρίστες *Άννα Τεμπερικίδη* (7 παραλλαγές από το έργο Γκούντνταμ Λας Βάκας του Λουί ντε Νορβάλ, *Βαλς Νο 3 του Μπάριος και Ταραντέλα του Μάριο Καστελνούνθο Νεντέσκο*) και *Ηλίας Ζαλούμης* (*Αγγλική Σουίτα* σε 3 μέρη του Τζων Ντουαρτ).

Χαιρετισμό κατά την έναρξη του Συμποσίου απηύθυνε εκ μέρους του ΕΜΠ ο κ. *Νικόλαος Κοιμυότσος*, εκ μέρους της ΠΑΝΙΦΕ ο Πρόεδρος της κ. *Τάκης Αλεξίου*, ο κ. *Δρόσος*, καθηγητής, Πρόεδρος Χειρουργικής Εταιρείας, εκ μέρους του ΔΗΚΚΙ ο κ. *Β. Γεωργιάδης* και εκ μέρους του ΚΚΕ ο κ. *Γ. Παρέντης*.

Με έγγραφό του χαιρετισμό και συμπαραστάση στις εργασίες του Συμποσίου απηύθυναν: ο υπουργός Πολιτισμού, ο Υπουργός Εθν. Παιδείας και Θρησκευμάτων, ο ακαδημαϊκός κ. Κ. Τούντας, ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Παρθένιος, ο Γ.Γ. Νέας Γενιάς κ. Π. Σφηνάκης, οι δήμαρχοι Αθηναίων και Θεσσαλονίκης, η κα Ε. Ρέββα εκ μέρους της Unicef, ο Μητροπολίτης Τρίκκης και Στηλίων, ο καθηγητής Δ. Κασσιούρας, αρχηγοί κομμάτων κ.ά.

Κατά τη διάρκεια του Συμποσίου προβλήθηκε το Ντοκμαντέρ του Νίκου Αναγνωστόπουλου "*Στα πρόσωπα της Ανατολής κομμάτι ο χρόνος*" το οποίο βασίζεται στις ανασκαφές του αρχαιολόγου κ. Βίκτωρα Σερβιγιαννίδη στην Κεντρική Ασία.

Στη συνέχεια παραθέτουμε τα συμπεράσματα των εργασιών του Συμποσίου, όπως ανακοινώθηκαν από τον Πρόεδρο της Πανελληνίας Ιστορικής και Φιλοσοφικής Εταιρείας κ. *Τάκη Αλεξίου*.

Το ερώτημα τί κληρονομιά αφήνει ο αιώνας που απέρχεται στον αιώνα που έρχεται και ο εντοπισμός των επιμέρους στοιχείων της παθογένειας του σημερινού πολιτισμού (και όχι των Μ.Μ.Ε.), πρέπει τα επόμενα χρόνια να μας απασχολήσει σοβαρά και σε βάθος (κ. *Γιάννης Τζανετάκος*).

Το ότι η "κοινωνία έχει εν τέλει τον λόγο" δεν μπορεί να αποτελέσει άλλοθι για τη διαίωση μύθων που παραλύουν κάθε κριτική σκέψη. Το ελάχιστο που έχουμε να κάνουμε είναι να επιμένουμε να κατανοούμε τι συμβαίνει γύρω μας και η ανάγκη αυτή είναι το ίδιο μεγάλη και μέσα στο χώρο των Μ.Μ.Ε. (κ. *Δημήτρης Αλεξόπουλος*).

Η γαλούχηση της Ελληνικής Κοινωνίας από μονοπολιτισμικές αρχές και πρακτικές, που αρνούνται την πραγματικότητα της πολυπολιτισμικότητας στη χώρα αυτή (ένας στους έξι κατοίκους της δεν έχει ως μητρική γλώσσα της ελληνική ή θρησκεία την νεομερολογιτική ορθόδοξη χριστιανική) αποτελεί παραφωνία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και - σε μερικά θέματα - στα Βαλκάνια (κ. *Παναγιώτης Δημητράς*).

Η κρίση της πολιτικής - και μάλιστα στα πλαίσια ενός δημοκρατικού πολιτεύματος - που είναι άμεσα συνφασμένη με την παντελή απουσία του απαιτούμενου στοιχειώδους ήθους και ύψους από πλευράς πολιτικών και τη συνολική απαξίωση της απολιτικής δραστηριότητας από πλευράς πολιτών, όπως επιδιώκεται να εμπεδωθεί με στόχο την ολοσχερή χειραγώγηση,

ουσιαστικά εκμηδένιση του σύγχρονου ανθρώπου, είναι ιδιαίτερα εμφανής κι επικίνδυνη (κ. *Περικλής Βασιλόπουλος*).

Φυσικό επακόλουθο αυτής της κατάστασης είναι ο πολλαπλασιασμός των αγωνιών για τις δυνατότητες μεταρρυθμίσεων, που θα προϋποθέτουν αποκέντρωση και διάχυση της κεντρικής εξουσίας προς την κοινωνία των πολιτών, με συναίνεση των πολλαπλώς σχετιζομένων με τους ισχυρότερους κρατικά οργανωμένους θεσμούς (κ. *Νικήτας Λιοναράκης*).

Οι δημοκρατικοί θεσμοί δεν είναι αποτέλεσμα ομαλών ή φυσικών εξελίξεων. Είναι ιστορικές κατακτήσεις και ανυποχώρητες θέσεις πάλης για την επέκταση και διεύρυνση των ατομικών και κοινωνικών ελευθεριών. Ο δημοκρατικός προγραμματισμός σε εθνικό επίπεδο και οι βασικότερες αρχές του, αποβλέπουν στην εξαφάνιση όλων εκείνων των αντιθέσεων που εξαιτίας τους οι οργανωμένες κοινωνίες βρίσκονται σε διαρκή εσωτερική ρήξη. Η ευρεία εκπροσώπηση του κοινωνικού σώματος πρέπει να συνοδεύεται υποχρεωτικά από τη διασφάλιση της απόλυτης διαφάνειας, της ανοιχτής πληροφόρησης και το δικαίωμα της ουσιαστικής κριτικής! Η σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία καλείται, μέσα από θεσμικούς και μηχανισμούς, να κατοχυρώσει επιτέλους το δικαίωμα στη μόρφωση, στην εργασία, στην ελευθερία, στον πολιτισμό και γενικότερα στη ζωή (κ. *Απόστολος Παπαϊωάννου*).

Η κρίση δεν είναι όμως ένα φαινόμενο εξωγενές, που θα πρέπει να αντιμετωπιστεί αποκλειστικά σε επίπεδο μαζικό. Η κρίση είναι και ανθρωπολογική κυρίως, δηλαδή ατομική που προέρχεται από εσωτερικά αίτια συνείδη-

Ο κηθαρίστας Η. Ζαλούμης.

σης (κα Ιωάννα Μουτσοπούλου-Ζήση), που επειδή καταπιέζεται ποικιλοτρόπως (παρερμηνείες, προκαταλήψεις, δογματισμοί κ.λπ.) αδυνατεί να οδηγηθεί στην ελληνικότατη παρακαταθήκη της Ελευθέρης Σκέψης και του ουσιαστικού Διαλόγου. Το πρόβλημα της Ελευθέρης Σκέψης στην Παιδεία πρέπει όμως να επιλυθεί άμεσα αν θέλουμε πραγματικά μια κοινωνία νηφάλων ανθρώπων στον αιώνα που πλησιάζει (κ. Διονύσης Κλαδάς). Μια "κοινωνία της Γνώσης" όπου δεν θα υπάρχουν γνωρίζοντες και μη γνωρίζοντες, εναλλάξιμοι και αναλλάξιμοι. Μια κοινωνία των πολιτών. Μια "παγκόσμια" κοινωνία (κ. Σπύρος Διάμης).

Ότι και η Παιδεία διέρχεται μια κρίση και μεγάλη μάλιστα, που γίνεται περισσότερο αισθητή στην τριτοβάθμια (ανώτατη) εκπαίδευση, είναι βέβαιο. Βέβαιο είναι επίσης ότι η κρίση αυτή στο επίπεδο της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (φιλοσοφικές σχολές, τμήματα ιστορίας, τμήματα παιδαγωγικής εκπαίδευσης κ.λπ.) έχει τις ρίζες της μ.α. στην περίπου ανύπαρκτη -ως προς τη μελέτη και γνώση του ανατολικού κόσμου- δευτεροβάθμια εκπαίδευση (κ. Αλέξης Σαββίδης).

Η συγκατάθεση του σημερινού ελληνικού Πανεπιστημίου στα πλαίσια της λειτουργίας του μέσα στο χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης χρειάζεται μια ποιοτική κι αισθητική αναβάθμιση τόσο των προγραμμάτων που σπουδάζουν όσο και του πανεπιστημιακού θεσμού γενικότερα (κ. Νίκος Κουμούτσος).

Δεν υπάρχει καμμία αμφιβολία ότι η Παιδεία δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Αυτό όμως το οποίο θα πρέπει σιγά-

σιγά να γίνει συνειδητό, είναι η ανθρωπιστική διάσταση της Παιδείας, η ανθρωπιστική Παιδεία, που είναι η κορυφαία προϋπόθεση για την κοινωνική αρμονία τόσο στην εσωτερική κοινωνία κάθε κράτους, όσο και στη Διεθνή Κοινότητα (κ. Δημήτρης Τσιροπινάς).

Το χρονίζον γλωσσικό μας πρόβλημα, ο εκβαρβαρισμός της λαλιάς των Ελλήνων, η καθιέρωση μονοτονικού συστήματος, που τα ιδιωτικά τηλεοπτικά δίκτυα το έχουν μετατρέψει ήδη σιωπηρώς σε ατονικό με επιστέγασμα την κυοφορούμενη αντικατάσταση του ελληνικού αλφάβητου με το λατινικό, αποτελεί θανάσιμο κίνδυνο για την ίδια την ύπαρξή μας. Η πρόταση για μια νεοελληνική κοινή γλώσσα ως δημιουργική σύνθεση της καθαρεύουσας και της δημοτικής πρέπει ως βασικότερο θέμα της παιδείας να μας απασχολήσει άμεσα (κ. Κώστας Νικολάου).

Θέσεις όπως αυτή του Πατριάρχη Ιεροσολύμων Χρυσάνθου Νοταρά (1707-1731) (εισηγητή της θεωρίας του Κοπέρνικου στην Ανατολή), ότι δηλαδή είναι χρησιμοποιήσιμα να χτίζονται και να οργανώνονται περισσότερα σχολεία απ' ό,τι εκκλησίες και μοναστήρια (κα Καίτη Γεωργακοπούλου-Witt), πρέπει να προβληματίσουν τη σημερινή εκκλησιαστική εξουσία.

Η ιστορική αντιπαράθεση και πολεμική μεταξύ Επιστήμης και Θρησκείας, λόγω των αντιθέσεων του είδους γνώση-πίστη-έρευνα, κ.λπ., τόσο έντονη στο παρελθόν, έχει σήμερα κοπάσει. Η Εκκλησία συμφιλιώνεται με τον σύγχρονο πολιτισμό και ο ανταγωνισμός της, όπου υπάρχει, περιορίζεται

με την πολιτική εξουσία, παρ' όλο που ο σκοπός και η αποστολή της μίας είναι διαφορετικός της άλλης (κ. Νικόλαος Γασπαράκης).

Στο ερώτημα αν είναι η θρησκεία που έγινε επιστημονική ή η επιστήμη που γίνεται όλο και περισσότερο θρησκευτική, ο καθένας μπορεί να δώσει τη δική του διαφορετική απάντηση. Το σημείο όμως στο οποίο φαίνεται να συμφωνούν όλοι είναι πως και η Επιστήμη (που θέλει να γνωρίζει) και η Θρησκεία (που θέλει να πιστεύει), όπως άλλωστε και η Φιλοσοφία (που θέλει ν' αμφιβάλλει), δεν μπορεί ποτέ να υιοθετεί ακραίες θέσεις όπως "...έξω από την κιβωτό της θρησκείας μαινεται ο κατακλυσμός" ή ότι "έξω από την κιβωτό της ορθόδοξης χριστιανικής πίστης αμοοσταγει ο μηδενισμός...".

Βέβαια είναι ένα φαινόμενο πολύ γνωστό ότι η χώρα μας είναι πάντοτε πρόθυμη εκ των πρώτων να υπογράψει οποιαδήποτε Διεθνή Συνθήκη, που κατοχυρώνει τ' ατομικά δικαιώματα και ισχυροποιεί το θεσμό της δημοκρατίας, ενώ στην εφαρμογή τα πράγματα έχουν τελειώς διαφορετικά κατάληξη. Η Ελλάδα χρειάζεται μια βαθύτατη αλλαγή (άρθρο 3 του Συντάγματος) στον θρησκευτικό τομέα. Μια αλλαγή που θα υλοποιεί επιτέλους την υπόσχεση της ελευθερίας της θρησκευτικής συνειδησίας και που θα εξισώνει την Ελλάδα με εκείνα τα πολιτισμένα κράτη, με τα οποία συνυπάρχει στην Ευρωπαϊκή Ένωση (κ. Δημοσθένης Κατσώρας).

Οι επιστήμονες και οι ερευνητές πρέπει να "εισαγάγουν καινά δαιμόνα", ξεπερνώντας τον φόβο και αντέχοντας την κατασκευοφάντηση - διότι μόνο έτσι προχωράει ο πολιτισμός - και με το διάλογο να το θέτουν στην κρίση του συνόλου (κ. Μάριος Μαμανέας).

Ο πολιτισμός της εποχής μας δεν είναι μόνο ό,τι έρχεται σε μας απ' τα "αλλόκοτα μηχανήματα", την τηλεόραση, τα computers, το INTERNET, τα talk show, τα σήριαλ κ.λπ., αλλά και ό,τι καθένας μπορεί να επιτύχει μόνος ή μαζί με άλλους... (κ. Νίκος Αναγνωστόπουλος).

Η κοινωνία μας δεν έχει ανάγκη από άλλες "ιδέες". Είναι ήδη γνωστό εδώ και αιώνες ότι ιδέες της Ειρήνης, της Αγάπης και μιας Αδελφωμένης Ανθρωπότητας, είναι ικανές ν' αλλάξουν τον κόσμο. Έχουμε ανάγκη από υλοποίηση, των ιδεών και ενεργοποίηση της Γυναίκας προς αυτή την κατεύθυνση, που με την μορφολογία της δύναμη έχει τη δυνατότητα να προσφέ-

ρει στην Ανθρώπινη μια Νέα Γενιά ολοκληρωμένη, όπου τα ιδανικά της Υγείας, της Φιλίας και γενικότερα των Ηθικών Αξιών θα αποτελούν εντυπωμένες, στα νευρικά κύτταρα των μελλοντικών, αρετές, "εγχαράγματα" καλού χαρακτήρα (κα Ιωάννα Μαρή).

Όταν η αναγκαία διαφοροποιημένη ερμηνεία αντικαθίσταται από τις απλουστεύσεις των προκαταλήψεων και την φανατική υιοθέτηση των ευκολότερων εξηγήσεων, ο δημόσιος δημοκρατικός διάλογος αντικαθίσταται από τον ευδαιμονισμό των ξένων (χωρίς και με εισαγωγικά) και ένα πλέγμα παρανοϊκών υποψιών. Ο αποκλεισμός ατόμων και ομάδων ακολουθεί και η αναπόδραστη εκδήλωση της επιθετικότητας είναι βέβαιη (κ. Νίκος Τζαβάρας).

Η τραγική διαπίστωση ότι: "Ούτε να τρελλαθεί κανείς με τον τρόπο που θέλει δεν μπορεί κι ο πολιτισμός τα έχει προβλέψει όλα..." υπαγορεύοντάς σου ακόμα και ποια συμπτώματα της ψυχικής νόσου θα υιοθετήσεις, λέει από μόνη της πάρα πολλά. Και είναι η παρεκκλίνουσα, από τα κοινά αποδεχτά, συμπεριφορά που οδηγεί και ενισχύει την απόρριψη, την επιθετικότητα και τον ρατσισμό απέναντι σε κάθε χωρίς και με εισαγωγικά τρελλό. Ο εξανθρωπισμός της ψυχιατρικής που θεραπεύει τον ψυχικά άρρωστο μακριά από προκαταλήψεις, μέσα στην κοινότητα κι όχι σε ψυχιατρικό ίδρυμα, είναι ένα αίτημα που δεν θα ανακληθεί (κ. Ιμπραήμ Ονσούνγλου).

Ο ισχυρισμός του Άλμπερτ Αϊν-

στάιν ότι "σε αυτόν τον θλιβερό κόσμο είναι πιο δύσκολο να υπερνικήσει κανείς μια προκατάληψη παρά να διασπάσει το άτομο" δεν διαφέρει από την παρατήρηση του Θουκυδίδη ότι "αταλαίπωρος τοις πολλοίς η ζήτηση της αληθείας και επί τα έτοιμα μάλλον τρέπονται". Επιβεβαιώνεται δε καθημερινά και μέσα από τον τρόπο που αντιμετωπίζονται εναλλακτικές επιστημονικές θεραπευτικές μέθοδοι, όπως για παράδειγμα αυτές που αφορούν την μετάγγιση αίματος (κ. Νίκος Καρατσουζάκης, κ. Αχιλλέας Πιστοφίδης).

Ποιούς κινδύνους για την κοινωνία και τον πολιτισμό μπορεί να επιφυλάσσει η ανατροπή του "κατά φύσιν ζην", όπως υποστήριζε ο Ρουσό; Σύγχρονα προβλήματα όπως η ευθανασία και η αλόγιστη "αλαζονική" χρήση των τεχνολογικών μέσων πρέπει να αντιμετωπίζονται με μεγάλη υπευθυνότητα, ώστε να αποφευχθεί η οικοδόμηση σύγχρονων "πύργων της Βαβέλ", με τα γυνστά ολέθρια αποτελέσματα (κ. Βασίλης Γολεμάτης).

Ο ανορθολογισμός, η μεταφυσική, ο μεταμοντέρνος λόγος, χωρίς κοινωνική σάρκα και οστά, σε συνδυασμό με την κραυγαλέα σιωπή των διανοουμένων, προξενούν την κρίση του σχολείου, που οφείλει να υπερβεί τον εσωστρεφή και ηττοπαθή λόγο του και "ν' αλλάξει το τοπίο" θεμελιώνοντας τη μεγάλη χάρτα των δικαιωμάτων των ανθρώπων στη μόρφωση, την εργασία και τον πολιτισμό (κ. Θανάσης Τσιριγώτης).

Ο απόλυτος ορθολογισμός από την άλλη, όντας η άρνηση κάθε αρχής που υπερβαίνει τη λογική, έχει ως πρακτική συνέπεια τον αποκλεισμό της ίδιας της λογικής. Το θρησκευτικό συναίσθημα για παράδειγμα, είναι μια παράμετρος διπλαστική και γενεσιουργός κοινωνικοπολιτικών φαινομένων, που μπορεί μεν να κείται εντός της ποσοτικής λογικής, συντελεί όμως στη διαμόρφωση δεδομένων που αφορούν και τα ποσοτικά μεγέθη (κ. Αθανάσιος Θεοδώρου).

Η κοινωνική βία από ανθρωπολογικής, ψυχολογικής και κοινωνιολογικής θέασης (κα Μαιρή Χατζή), όπως και ο κοινωνικός ρατσισμός απέναντι στις τάξεις των Τσιγγάνων, και όχι μόνο, αποτελούν προβλήματα υψίστης τοπικής-εθνικής και ευρωπαϊκής σημασίας, που δεν επιτρέπεται άλλο να παραμένουν άλυτα. Οι πολιτισμικές διαφορές πρέπει να θεωρούνται ως πηγές ζωής και πλούτου κι όχι να μεταλλάσσονται σε κοινωνικές αντιθέσεις και να οδηγούν στην απόρριψη και στη σύγκρουση (κα Στέλλα Παπουτσή).

Ο πολιτισμός ως έννοια πρωτογενής είναι το μόνο σημείο αναφοράς και σύνθεσης του ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΟΥ και απορρόφησης των κραδασμών και κατά συνέπεια συνιστά το ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΟΧΗΜΑ, για τη διαμόρφωση του νέου προσώπου που απαιτείται για την κοινωνία του ερχόμενου αιώνα. Ιεραρχικά είναι το υπ' αριθμόν ένα ζήτημα του μέλλοντός μας. Και την πεποίθηση αυτή πρέπει να στηρίξουμε ΟΛΟΙ (κ. Σταύρος Μπέκος).

Διαλέξεις

— Διάλεξη από τον δρ. *Mostafa H. Sherif* των Α.Τ. και Τ. Bell Laboratories με θέμα "Recent Trends in Multimedia and Networking Support for Distant Learning" δόθηκε στις 17 Ιουνίου στο Αμφιθέατρο Πληροφορικής της Πολυτεχνειούπολης Ζωγράφου.

— Στην αίθουσα Τελετών του Ε.Μ.Πολυτεχνείου αναγορεύτηκε επί-

τιμος διδάκτωρ του Τμήματος Ηλεκτρολόγων Μηχανικών και Μηχανικών Υπολογιστών του Ε.Μ.Π., ο καθηγητής του Πανεπιστημίου του Μ.Ι.Τ. *Μιχαήλ Αθαν.*

Τό έργο του τιμώμενου παρουσίασε ο καθηγητής *Σπ. Τζαφέτσας*, η αναγόρευση έγινε από τον πρόεδρο του Τμ. Ηλεκτρολόγων, καθηγητή *Ι. Αβαριτσιωτή* ενώ ο πρόεδρος ΕΜΠ, καθηγη-

τής *Ν. Μαρκάτος* του επέδωσε το Μετάλλιο του Ε.Μ.Πολυτεχνείου.

— Διάλεξη από τον καθηγητή της Αρχιτεκτονικής Σχολής του Πανεπιστημίου της Cordoba (Αργεντινής) *Miguel Angel Roca* δόθηκε στις αρχές Ιουνίου, στο αίθριο του κτιρίου Αβέρωφ του Ε.Μ.Π.